

СЕКТОРАЛЬНІ ЕФЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВ НАБЛИЖЕНОГО ДО ПРИРОДИ ВЕДЕННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті наведено огляд секторальних ефектів при запровадженні у практику лісового господарства принципів наближеного до природи лісівництва.

Ключові слова: лісове господарство, наближене до природи лісівництво, секторальні ефекти

A. Mihaly

Uzhgorod National University, 88000 Universitetska str., 14, Uzhgorod, Ukraine

kaf-forest@uzhnu.edu.ua

SECTORAL EFFECTS OF CLOSE-TO-NATURE FORESTRY PRINCIPLES IMPLEMENTATION

The article provides an overview of sectoral (economical, ecological and social) effects of Close-to-nature forestry principles implementation in the practice of forestry in Ukraine.

Key words: forestry, Close-to-nature forestry, sectoral effects, Ukraine

Проблема оптимізації та раціонального використання природних ресурсів набуває дедалі більшої актуальності у зв'язку із зростанням обсягів і темпів антропогенного навантаження на навколишнє середовище. Успішне і ефективне вирішення цього питання є важливим завданням у галузі лісового господарства загалом, і в гірських умовах зокрема (Голубець та ін., 2007). Охоронно-захисні, санітарно-гігієнічні, рекреаційні та оздоровчі функції природних, напівприродних лісових екосистем та насаджень важко переоцінити. Одним з можливих перспективних шляхів розвитку лісового господарства України є імплементація до його стратегії принципів наближеного до природи лісівництва – системи організації і ведення лісового господарства, за якої досягається безперервне відновлення і формування лісостанів, наближених до природних (Close-to-nature forestry) (Копорка, Kovalcik, Moravcik, 2010; Бруханік, 2012а; Криницький та ін., 2014).

За твердженням Р. Бруханіка (2012в), лісові екосистеми повинні виконувати наступні функції:

- 1) економічні (забезпечення деревиною та недеревинними лісовими ресурсами);
- 2) соціальні (рекреаційна, ландшафтоутворююча, освітньо-навчальна, культурна);
- 3) екологічні (водоохоронна, ґрунтоохоронна, збереження біологічної різноманітності,

регулювання клімату і якості повітря).

До першочергового інтересу сусільства у лісових ресурсах, крім здавна зафіксованої економічної функції, відносяться інші функції, котрі ліс забезпечує вже своїм існуванням, при чому значення і важливість цих функцій часто перевершує виробничу (ресурсну) функцію. У той же час не всі господарські процеси у лісі можуть забезпечити однаково якість цих функцій. Система наближеного до природи лісівництва дозволяє найбільш ефективно поєднувати у собі економічну, екологічну та соціальну функції.

Нижче подаємо огляд найбільш важливих секторальних ефектів, котрі можна отримати внаслідок запровадження у практику лісового господарства принципів наближеного до природи лісівництва (таблиця).

Ефект від запровадження системи наближеного до природи лісівництва буде більш результативним при суміжному запровадженні програм сталого розвитку, котрі групуватимуться на врахуванні внутрішньо секторальної чи групової диференціації

природних умов, ресурсів і соціально-економічного становища у тій геосоціосистемі (Голубець та ін., 2007), елементом котрої є конкретна лісова екосистема.

Оскільки для сучасного демократичного суспільства, яке прагне розбудувати Україна, характерною рисою є органічне поєднання, взаємодія і розвиток трьох структурних елементів, трьох секторів: державного (органи влади і державного управління), бізнесового та громадського (Сабадон, Мигаль, 2008), важливим є сприйняття і підтримка ідей і принципів наближеного до природи лісівництва у цих середовищах

Таблиця

Показники секторального впливу запровадження принципів наближеного до природи господарювання (за: Брухавік, 2012б, із змінами)

Принципи наближеного до природи господарювання	Очікувані ефекти за секторальною спрямованістю		
	Природа	Суспільство	Економіка
Створення змішаних лісів	<i>Екологічна стабільність, біорізноманіття</i>		<i>Збалансованість виробництва</i>
Відновлення природної структури	<i>Природні лісові угруповання, охорона біотопів, наявність старих та відмерлих дерев, місця мешкання тварин та птахів</i>	<i>Збільшення та/або стабілізація рекреаційної привабливості</i>	
Покращення середовища насаджень	<i>Поліпшення якості ґрунту, води</i>	<i>Зворотній вплив лісу на суспільство</i>	<i>Підвищення продуктивності ґрунту</i>
Створення диференційованої структури деревостанів	<i>Різновікові, різнопорідні, ярусні деревостани</i>	<i>Рекреаційна та естетична функція лісу</i>	<i>Самозрідження в стадії розвитку</i>
Підвищення генетичної різноманітності	<i>Створення передумов для адаптації до змін клімату та навколишнього середовища</i>		
Відновлення природного видового складу	<i>Видове різноманіття, з переважанням природних автохтонних видів</i>	<i>Підтримка і відтворення умов існування для рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин</i>	
Перевага природного поновлення	<i>Цільове використання природних ресурсів</i>		<i>Раціоналізація витратків</i>
Збільшення запасу насаджень	<i>Створення передумов для забезпечення екологічної стабільності</i>		<i>Збільшення приросту, оптимізація запасу деревини</i>
Заготівля цільових дерев		<i>Якісна продукція, збалансованість заготівлі, збільшення доходів</i>	
„Екологізація” способів заготівлі та трелювання	<i>Зменшення ушкоджень дерев у деревостанах</i>	<i>Ергономіка</i>	<i>Створення передумов для економії витратків</i>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бруханік Р. Що таке наближене до природи лісівництво. - 2012а. - Доступно: http://www.foresterslearning.eu/storage/1_What-is-CTN.pdf
2. Бруханік Р. Причини, вигоди, умови наближеного до природи лісівництва. - 2012б. - Доступно: http://www.foresterslearning.eu/storage/2_Reasons-for-CTN.pdf
3. Бруханік Р. Багатофункціональне наближене до природи лісівництво. - 2012в. - Доступно: http://www.foresterslearning.eu/storage/10_Багатофункціональне-лг.pdf
4. Голубець М.А., Гнатів П.С., Козловський М.П., Марискевич О.Г., Бацита А.-Т. В., Шпаківська І.М., Крок Б.О., Гірна А.Я., Канарський Ю.В., Яворницький В.І., Гринчак М.М., Пука Є.О. Концептуальні засади сталого розвитку гірського регіону. - Львів: Поллі, 2007. - 288 с.
5. Криницький Г.Т., Чернявський М.В., Дербаль Ю.Ю., Делеган І.В., Миклуш С.І. та ін. Наближене до природи та багатофункціональне ведення лісового господарства в Карпатському регіоні України та Словаччини. Посібник /За ред. Г.Т. Криницького, М.В. Чернявського. - Ужгород: ПП „Коло“, 2014. - 280 с.
6. Сабадош В.І., Мигаль А.В. Міжсекторальна взаємодія як основа суспільної співпраці у сфері охорони природи // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Природне середовище України і духовність” (м. Ужгород, 6-10 жовтня 2008 р.). - Ужгород: Говерла, 2008. - С. 147-149.
7. Копорка Ј., Ковалік М., Моравік М. Krizovy management v lesnom hospodarstve. - Zvolen: Narodne lesnicke centrum, 2010. - 74 s.